КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

ГУДИМА О. О.,
аспірант
(Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університет «Одеська юридична академія»)

ФЕЛИК В. І.,
доктор юридичних наук, професор,
ректор
(Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»)

УДК 343.163(477)
DOI https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.5.35

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАВООХОРОННИЙ ОРГАН» НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РЕФОРМУВАННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена дослідженню правоохоронної діяльності. Аналізуються наукові та нормативні положення щодо правоохоронної діяльності. Проаналізовано механізм правоохоронної діяльності. Особлива увага в статті приділяється суб'єктам правоохоронної діяльності, зокрема державним органам що має дискусійний характер з точки зору їх належності до правоохоронних органів.

Вказується, що в нормативно-правових актах, які регулюють правовідносини в сфері правоохоронної діяльності, законотворцем наводиться дефініція правоохоронних органів та перелік інституцій, що належать до правоохоронних. Автором наголошується на питаннях нормативного визначення «працівників правоохоронних органів» та окреслені критеріїв. Саме це, на думку автора, призводить до відсутності в науковому колі та правотворчому процесі чіткого та одностайного підходу до визначення терміну «правоохоронні органи».

Наводиться розуміння функцій правоохоронної діяльності як основного напряму їх впливу на суспільні відносини, що обумовлений завданнями поставленими перед правоохоронними органами. При віднесенні того чи іншого органу до правоохоронних необхідно встановити перелік критеріїв, перш за все, діяльність такого органу за своїм характером повинна бути правоохоронною та відображати його призначення. Акцентується увага на необхідності чіткого розмежування функцій правоохоронних органів. Автором зазначається, що функція контролю не властива органам, що здійснюють правоохоронну діяльність, а відтак, вказаний критерій (контрольно-ревізійна функція, чи то діяльність) віднесення органу державної влади до правоохоронних органів котрий сформований у вітчизняній юридичній науці не застосовується.

Враховуючи викладені в статті положення щодо державних органів, які здійснюють правоохоронну функцію, автор акцентує увагу на необхідності уніфікації діяльності правоохоронних органів.

Ключові слова: *правоохоронна діяльність, правоохоронний орган, правоохоронна функція, функція контролю.*

Hudyma O. O., Felyk V. I. Approaches to defining the concept "law-enforcement" body at the modern stage of reforming central executive authorities

The article is devoted to the study of law enforcement activities. Scientific and regulatory provisions on law enforcement activities are analyzed. The mechanism of law enforcement activity is analyzed. Special attention in the article is paid to subjects of law enforcement activities, in particular to state bodies that are debatable from the point of view of their belonging to law enforcement agencies.

It is indicated that in the legal acts that regulate legal relations in the field of law enforcement activities, the lawmaker specifies the definition of law enforcement agencies and the list of institutions belonging to law enforcement agencies. The author emphasizes the normative definition of "law enforcement officers" and outlines the criteria. This, according to the author, leads to the lack of a clear and unanimous approach to the definition of the term "law enforcement agencies" in the scientific community and the law-making process.

An understanding of the functions of law enforcement activities as the main direction of their influence on social relations, which is determined by the tasks set before law enforcement agencies, is presented. When assigning this or that body to law enforcement, it is necessary to establish a list of criteria, first of all, the activity of such a body must be law enforcement in nature and reflect its purpose. Attention is focused on the need for a clear demarcation of the functions of law enforcement agencies. The author notes that the control function is not inherent in law enforcement agencies, and therefore, the specified criterion (control and audit function, whether it is an activity) of classifying a state authority as a law enforcement agency, which is formed in domestic legal science, is not applicable.

Taking into account the provisions of the article regarding state bodies that perform law enforcement functions, the author emphasizes the need to unify the activities of law enforcement agencies.

Key words: *law enforcement activity, law enforcement agency, law enforcement function, control function*.

В науковій літературі спостерігається брак 18напрацювань стосовно комплексного критичного аналізу правової природи поняття «правоохоронний орган». Додатково актуалізує це питання практичний аспект, оскільки у законодавстві відсутнє визначення поняття «правоохоронний орган» чи синонімів цього терміна. Причому, цілком виправданим є використання системного підходу в з'ясуванні сутності та змісту даного поняття, адже вітчизняні вчені опираючись на здобутки радянської юридичної науки, формують підхід, відповідно якого до правоохоронних органів відносять більшість органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, Верховну Раду України, суди [1, 2]. Одним зі складників такого твердження до є уточнення правового статусу окремих органів державної влади, що має дискусійний характер з точки зору їх належності до правоохоронних органів.

Проблематика правоохоронної діяльності завжди займала важливе місце у як у юридичній практиці так і в науковій сфері. Значний внесок у комплексне вивчення діяльності правоохоронних органів зробили такі науковці О.М. Бандурка, В.М. Гірич, Р.А. Калюжний, В.В. Коваленко, О.А. Мартиненко, М.І. Мельник, В.В. Нагорна, В.Я. Тацій, В.В. Тильчик, В.І. Фелик, П.І. Хамула та інші Однак комплексного дослідження правоохоронної діяльність не здійснювалось тому більшість важливих питань залишаються невирішеними та дискусійними.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування доцільності визначення місця органів наділених контролюючою функцією в сучасній системі правоохоронних органів та виділенні критеріїв віднесення тих чи інших органів до правоохоронних.

Представлений перелік правоохоронних органів у частини 1 статті 2 «Основні поняття» Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» в межах наукових пошуків багатьох вітчизняних вчених трактується неоднозначно. Так, у результаті широкого тлумачення правоохоронної функції до правоохоронних органів включаються майже всі органи виконавчої влади, які в тій чи іншій мірі займаються виконанням правоохоронних функцій, тобто опосередковано й правоохоронною діяльністю. Разом із тим, за своєю правовою природою та поставленими перед ними завданнями до правоохоронних органів не мають жодного відношення [3]. Підхід до визначення поняття «правоохоронний орган» шляхом уточнення переліку органів, котрі здійснюють правоохоронні функції, застосовує А.М. Удод, визначивши види правоохоронних функцій, формує перелік правоохоронних органів [17].

Крізь призму поняття «правоохоронна діяльність» відносять органи державної влади до правоохоронних, зокрема В.М. Гіріч, під яким розуміє – державний орган, головним призначенням якого є здійснення правоохоронної діяльності (система контрольно-ревізійних, оперативно-розшукових, кримінально-процесуальних та адміністративно-примусових заходів, які здійснюються в порядку, визначеному законодавством, з метою підтримання правопорядку, виявлення і безпосереднього припинення правопорушень, що підпадають під дію Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також виконання кримінальних і адміністративних санкцій щодо правопорушників) [4]. Наведене поняття додатково потребує уточнення окремих ознак, зокрема аргументації щодо необхідності включення до правоохоронної діяльності – контрольно-наглядової, оскільки контроль (нагляд) визнається самостійною функцією органів державної влади. Зрозуміло, що наділення органу державної влади одночасно правоохоронною та контрольною функцією в окремих сферах суспільної діяльності (наприклад: господарювання, економіки, інших) визнавалося ефективним. Однак, функціонування таких центральних органів виконавчої влади допускалося лише на «ранніх стадіях» формування системи протидії масовості окремих видів правопорушень.

Забезпечення ефективності діяльності Бюро відповідно нормативної конструкції частини другої статті 1 Закону України «Про бюро економічної безпеки України» здійсненням покладених на такий центральний орган виконавчої влади завдань, зокрема виконання правоохоронної, аналітичної та інформаційної функції. Здійснення інформаційно-аналітичної діяльності (реалізація двох функцій) спрямована на встановлення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання та інтерпретацію, прогнозування розвитку досліджуваних подій з метою їх використання для виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень у відповідній сфері – функціонування економіки держави (пункт третій частини другої статті 2) [5]. Використаний законодавцем підхід створив нормативну можливість формувати безпекове середовище в сфері економіки без додаткової координації (взаємодії) діяльності із центральними органами виконавчої влади, що здійснюють контроль у сфері оподаткування у відповідності до статті 19 Податкового кодексу України [8].

Підсумовуючи, варто зазначити, що функція контролю не властива органам, що здійснюють правоохоронну діяльність, а відтак, вказаний критерій (контрольно-ревізійна функція, чи то діяльність) віднесення органу державної влади до правоохоронних органів котрий сформований у вітчизняній юридичній науці (у багатьох працях, наприклад: А. Янчук зазначає, що до головних функцій правоохоронних органів належать ті, що безпосередньо пов'язані з боротьбою зі злочинністю та правопорушеннями, які тягнуть юридичну відповідальність (профілактична, захисна, охоронна, ресоціалізаційна, оперативно-розшукова, розслідування злочинів, судовий розгляд справ про злочини, розгляд справ про адміністративні правопорушення, розгляд справ про фінансові та господарські правопорушення, вико-

навча) [6]), не застосовується. Як наслідок такий критерій не застосовується й до поняття підсистеми нижчого порядку – «працівник правоохоронного органу».

Додатковим аргументом на користь такого висновку слугує й положення Закону України «Про центральні органи виконавчої влади». Так, абзацами першим та четвертим частини другої статті 17 визначено, що у разі якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають функції з проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень, центральний орган виконавчої влади може утворюватися як бюро, а якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають контрольно-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства, центральний орган виконавчої влади утворюється як інспекція [7]. Наведені функції (правоохоронна та контролю) законодавчо розмежовуються та є визначальними при утворенні центрального органу виконавчої влади відповідно функціоналу.

Так, статтею 41 Податкового кодексу України (далі – ПК України), зокрема пунктом 41.1 підпунктами 41.1.1. та 41.1.2 до контролюючих органів віднесено податкові органи та митні органи. Пунктом 41.4 статті 41 зазначено, що органами стягнення є виключно контролюючі органи, визначені підпунктом 41.1.1 цього пункту, уповноважені здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску у межах повноважень, а також державні виконавці в межах своїх повноважень. Поряд із цим, пунктом 41.6 статті 41 визначена чітка нормативна заборона проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів [8, 18]. Наведеними нормами ПК України, по-суті, сформульовано критерій розмежування контролюючих від правоохоронних органів за функціональним призначенням.

Разом із тим, не зважаючи на те, що Держмитслужба визначена у ПК України як контролюючий орган та/чи орган стягнення, до її основних завдань віднесено, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів (підпункт 1 пункту 3) та забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил (підпункт 2 пункту 3) Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» від 6 березня 2019 року № 227. Наведені завдання покликані реалізовуватися шляхом виконання низки функцій, зокрема котрі Держмитслужба реально не здійснює.

Аналіз перерозподілу компетенції під час чисельних реорганізацій між податковими та митними органами свідчить про збереження ними цільового призначення із втратою низки повноважень правоохоронного характеру. У 2012 році відповідно до нового Кримінального процесуального кодексу України було втрачено статус органу досудового розслідування митними органами, внесено зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № **2135-XII**, відповідно до яких із переліку підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність були виключені органи державної митної служби – оперативні підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою. Спроба відновлення втрачених повноважень здійснена у підзаконному акті – Постанові Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 році № 227, де у підпункті 28 пункту 4 Положення про Державну митну службу України до компетенції Державної митної служби України віднесено організацію та проведення відповідно до закону оперативно-розшукової діяльності [9]. Однак право проведення оперативно-розшукової діяльності митним органам має бути передбачено законом, а не підзаконним нормативно-правовим актом [11]. Наведена ситуація склалася у зв'язку із перспективною рекримінализацією товарної (підакцизної) контрабанди.

Пропонується також визначити, що у разі якщо під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 201, 201-1, 201-2, 201-3, частиною четвертою статті 201-4 Кримінального кодексу, встановлено, що вони вчинені службовою особою з використанням влади або службового становища, за наявності однієї з умов, визначе-

них частиною п'ятою статті 216 Кримінального процесуального кодексу, такі кримінальні правопорушення розслідуватимуться детективами Національного антикорупційного бюро України.

Анонсовані зміни, вказують на те, що розслідуватимуть наведені кримінальні правопорушення детективи Бюро економічної безпеки (Перехідні положення Проекту Закону № 5420) [12]. Відтак, наділення правоохоронною функцією Держмитслужби перспективним законодавством відсутнє (незважаючи на передбачені норми у положенні про Державну митну службу України, в якому визначено останню суб'єктом забезпечення митної безпеки (підпункт 1 пункту 4 Положення)). Таким чином, системо утворюючим критерієм віднесення усіх органів державної влади, що забезпечують «безпеку», зокрема й в окремих сферах (наприклад митній), до правоохоронних не виправдано з урахуванням аргументів наведених вище.

В.І. Литвиненко формулює поняття «правоохоронний орган» крізь призму двох категорій «правоохоронна діяльність» та «правоохоронна функція». На його думку під правоохоронним органом необхідно розуміти декілька груп державних органів – це такі, що за характером встановлених законом повноважень здійснюють правоохоронну діяльність та є спеціалізованими у сфері охорони прав і законних інтересів людини, суспільства держави або виконують правоохоронну функцію разом з іншими функціями [12]. Наведене поняття точно відображає підхід законодавця до наділення органів правоохоронним функціоналом. Разом із тим, доцільно закцентувати увагу на тому, що коло осіб, котрі ідентифікуються як працівники правоохоронного органу залишається невизначене. В.В. Волоско робить висновок про те, що функціональний критерій необхідно визнавати головним при визначенні того чи іншого державного органу як правоохоронного, оскільки правоохоронна діяльність виходить за межі діяльності лише правоохоронних органів, а окремі її функції виконує законодавча, та виконавча гілки влади, президентські органи, інститути громадського суспільства [13]. Такий «широкий» підхід певною мірою підтверджується напрацюваннями вчених в науці кримінального права.

Так, наприклад: підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України відповідно до завдань є, зокрема здійснення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання (абзац восьмий пункту 1 розділу ІІ Інструкції з організації роботи ювенальної превенції Національної поліції затвердженої Наказом МВС України від 19.12.2017 року № 1044). Поряд із зазначеним, пунктом 2 цієї ж Інструкції виконання наведеного завдання не забезпечено відповідними повноваженнями (мається на увазі розслідування кримінальних проступків). Однак, серед повноважень такого структурного підрозділу Національної поліції, зокрема визначено – притягнення до адміністративної відповідальності дітей віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративне правопорушення … (далі за текстом абзацу четвертого пункту 1 розділу ІІ) [14]. Беручи до уваги такий факт, варто зазначити, що здійснення діяльності направленої на протидію лише кримінальних правопорушень суттєво обмежує коло суб'єктів котрі відносяться до працівників правоохоронного органу. Наведені факти свідчать про необхідність реформування таких підрозділів Національної поліції – шляхом уточнення їх правового статусу.

Додатково варто відзначити, що Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» визначено відповідне поняття. Так, під означеною діяльністю розуміється – здійснення правоохоронними органами правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна осіб (учасників кримінального судочинства, тобто котрі беруть участь у виявленні, попередженні, припиненні, розкриття кримінальних правопорушень, також у судовому розгляді кримінальних проваджень, інших осіб визначених цим Законом) від протиправних посягань, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя (стаття 1 Закону) [15]. Цим же Законом, зокрема частиною 2 статті 3 до органів, які забезпечують безпеку осіб, належать державні органи, які: – приймають рішення про застосування заходів безпеки (слідчий, дізнавач, прокурор, суд); – здійснюють заходи безпеки (за підслідністю:

органи служби безпеки, Державного бюро розслідувань, органи внутрішніх справ, органи Національної поліції або Національне антикорупційне бюро України, у складі структур яких з цією метою створюються спеціальні підрозділи. Безпеку осіб, яких беруть під захист, якщо кримінальні провадження знаходяться у провадженні Бюро економічної безпеки України або суду, забезпечує за їх рішенням відповідно орган служби безпеки, Державного бюро розслідувань, орган внутрішніх справ, орган Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України або орган чи установа виконання покарань, слідчий ізолятор. Безпеку особи, взятої під захист, якщо її тримають в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі, забезпечує відповідний підрозділ такої установи чи слідчого ізолятора незалежно від того, у провадженні якого органу знаходиться кримінальне провадження) [15]. Варто констатувати, що у даному законодавчому акті застосовано термін «державні органи» до визначення суб'єктів котрі приймають рішення про забезпечення безпеки особи-учасника кримінального процесу. Таким чином законодавець, вважаємо виправдано відійшов від ідентифікації суду, а також органів державного фінансового контролю та інших органів, що здійснюють правозастосовні функції, як правоохоронних органів, – аргументи на користь чого приведені вище.

Таким чином, очевидно, що абзац другий частини 1 статті 2 «Основні поняття» Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [16] та частина третя статті 3 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [15] регулюють одні і ті ж відносини у частині визначення переліку правоохоронних органів.

У зв'язку із наведеним, вважаємо за доцільне внести зміни до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» та викласти їх у такій редакції:

– до «Статті 1. Завдання Закону» – розширити перелік осіб, які мають право на державний захист словами: «*інших органів, які здійснюють правозастосовні функції ...*» далі за текстом статті:

«*Цей Закон встановлює систему особливих заходів державного захисту суддів Конституційного Суду України, суддів та працівників апаратів судів, працівників правоохоронних органів, інших органів, які здійснюють правозастосовні функції від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх близьких родичів у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб*.»;

– до пункту 1 «Статті 2. Основні поняття»: внести зміни до абзацу першого та викласти його у такій редакції:

«*Особи, які мають право на державний захист:* »

«*1. Відповідно до цього Закону державному захисту підлягають судді Конституційного Суду України, судді та працівники апаратів судів, органів прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національного антикорупційного бюро України, органів охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, органів державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції, а також співробітники кадрового складу розвідувальних органів України, військовослужбовці Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, співробітники Служби судової охорони, працівники Антимонопольного комітету України та уповноважені особи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, які беруть безпосередню участь відповідно у:»* далі за текстом статті;

– абзац другий пункту 1 «Статті 2. Основні поняття»: – видалити;

– далі за текстом Закону речення: «працівники суду і правоохоронних органів та їх близькі родичі» замінити у відповідних відмінках на «*особи, які мають право на державний захист*».

Наведені зміни нададуть можливість уникнути регулювання означеними Законами України одних і тих же відносин щодо визначення поняття «правоохоронний орган» для цілей таких законодавчих актів.

Правоохоронна функція властива всім органам державної влади і є складовим елементом діяльності інших органів, організацій, установ, посадових осіб, що говорить про її гнучкість. Однак, така діяльність для більшості органів та організацій не є основною. Теза про «головне призначення» та/чи діяльність/функцію є основною/основним критерієм для характеристика органу як правоохоронного. Так, в сучасних умовах термін «правоохоронні органи» в законодавстві використаний для позначення суб'єктів забезпечення безпеки осіб та держави шляхом реалізації правоохоронної функції, до якої зараховується діяльність уповноважених підрозділів/осіб, які здійснюють та/чи забезпечують здійснення: досудового розслідування кримінальних правопорушень/проступків, оперативно-розшукової діяльності, безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, у тому числі й представників органів державної влади при виконанні ними правозастосовних функцій, що мають право на такий захист відповідно закону, а також при здійсненні заходів з охорони нормативно-визначених об'єктів охорони чи реалізації функції безпосередньої охорони (наприклад: поліція охорони, підрозділи поліції особливого призначення, тощо) та проведенні спеціальних операцій. Лише наведені види діяльності слугують ознакою віднесення органів державної влади до таких, що здійснюють правоохоронну функцію. Дослідження потребує подальшого ґрунтовного осмислення щодо узагальнення існуючих наукових підходів до визначення поняття «правоохоронний орган» та його головних критеріїв.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : монографія. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2004. 756 с.

2. Судебные и правоохранительные органы Украины : учебник / А. М. Бандурка и др. Харьков: Ун-т внутренних дел. 1999. 350 с.

3. Тацій В.Я. Визначення поняття та системи правоохоронних органів у концепції змін до Конституції України (концептуальні підходи). *Право України*. 2012. № 11-12. С. 233-240.

4. Гірич В. М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 13 травня 2013 р. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/do-problemi-viznachennya-bazovikh-ponyat-u-kontekstireformuvannya

5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січн. 2021 р. № 1150-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 25. 11с.

6. Янчук А. О. Науково-нормативні підходи до визначення поняття «правоохоронні органи» в умовах їх реформування. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 2. С. 110–120.

7. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 27. 20 ст.

8. Податковий кодекс України : кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2020. № 92. 9 ст.

9. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06 берез. 2019 р. № 227. *Офіційний вісник України*. 2019. № 26. 10 с.

10. Коробенко С. В. Правовий статус митних органів: проблеми правового регулювання та правореалізації. *Вісник АПСВТ*. 2020. № 3-4. С. 140–146.

11. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо криміналізації контрабанди товарів, а також недостовірного декларування товарів : проект Закону України від 23 квітня 2021 р. реєстр. № 5420 URL : https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/212270.html (дата звернення 06.09.2022)

12. Литвиненко В.І. Поняття і класифікація завдань правоохоронних органів як суб'єктів протидії корупції в Україні. *Наукові праці НУ ОЮА.* 2015. № 16. С. 418–424.

13. Волоско В.В. Функції правоохоронних органів у демократичній державі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 2. 2008. С. 1–11.

14. Інструкції з організації роботи ювенальної превенції Національної поліції затвердженої : Наказ МВС України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text

15. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#n11

16. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text

17. Удод А.М. Кримінально-правова характеристика потерпілого від погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 Кримінального кодексу України). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2013. № 1062. Вип. 14. С. 286–289.

18. Яцюк О.В., Тильчик В.В. Правове забезпечення встановлення місцезнаходження платника податків як одна з функцій підрозділів податкової міліції Держава і право. 2010. № 48. С. 223-229.